

נתיבות

בלק

שלום

קמא

שבכל הזרות שעברו ישראל לא הייתה כזו עצת בלעם שרצה לעקרם מן השורש ולעשות פירוד בינם להשיית, ועד שמחמתה נגזרה ח"ז גזירת כליה. ויהפוך ה' אלקיך לך את הקלה לברכה, שאכן ראויים מה להיות העם הנבחר להשיית. וכן הוא בפרט אצל כל יהודי, החטאיהם החמורים ביותר כאן וכאפס הם לעומת מה שהודי מרגיש פירוד בינו לבין אביו שבשמי. וזה היא קליפה בלעם, כדאיתא בזוה"ק (ח"ג קצט) דבר האותיות הראשונות של ב"לעם וב"ליך הם בלבול, שעצת בלעם הקליפה הקשה ביותר היא לבבל היהודי שלא ידע מעלהו של היהודי עד כמה הוא קשור להשיית. וכמאמר הרה"ק ר' ברוך ממז'יבוז' ז"ע שאפשר להסביר אפילו ליהודי מי משמע היהודי. כאשר היהודי יודע מה זה היהודי או זכרו לבבב את התמאם, שחרי בניו אתה בן המלך, ובן המלך לעולם אינו פוסק מהיות בן המלך בכל מצב שהוא. וע"ז נאמר ויהפוך ה' אלקיך לך את הקלה לברכה כי אהבת ה' אלקיך, שדוקא או נתגלה גודל אהבת הקב"ה לישראל, שהיא נצחית, וממים רבים לא יוכל לכבות את אהבתו. ותוין שבתפילה מוסף של ראש השנה, כשהרוצחים להזכיר את גודל אהבת ה' לישראל שעל כל פשעים תכסה אהבה, אומרם את הפטור מברכותיו של בלעם לא הבית און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקי עמו, כי בלעם בברכותיו גילה את גודל אהבת הקב"ה לישראל, שהיא תכילת הברכה לישראל בכלל ובפרט.

יונתן עה"פ והמה בוכים, ואינון בכין וקריין שמע. שבפשות עניינו כמאחוז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יציר טוב על יציר הרע, נצחו מוטב, ואם לאו יקרה קריית שמע. ע"כ כאשר ראו ישראל התגברות כזו של היצה"ר קראו שמע. אכן ע"פ הדברים ייל דהנה כתיב ויקרב אל אחיו את המידנית לעיני משה ולעיני משה ולעיני כל ישראל. אלא כדאיתא בספה"ק שכאשר יהודי רואה איזה חטא ופגם אוות הוא שיש לו שייכות לפגם זה. וכמאחוז"ל (סוטה ב.) הרואה סוטה בקהלולה יזר עצמו מן היין, אף שהרי כבר ראה כמה מגונה הדבר ולשם מה דוקא הרואה עליו להזיר עצמו מן היין, אלא שאם ראה סימן הוא שיש לו שייכות לזה, וע"כ צרייך הוא לעומת זה להתקדש ולהזיר עצמו מן היין. ובעמשה שהיה אצל הבעש"ט ה' זי"ע, שפ"א ראה חילול שבת, ובדק ומצא ששמע זילותא דתלמיד חכם ושתק, ותלמיד חכם הוא בבח"י שבת ולכך הרוא לו חילול שבת. וממו כן בענינו שהפגם היה לעניין כל ישראל, הרי שכל ישראל יש להם שייכות לפגם זה, וע"כ קראו קריית שמע, שהיא תיקון לב' פגמים אלו. שמע ישראל ה"א ה' אחד זה כה החיווק באמונה, בנגד הפגם של בעל פעור, ואהבת את ה"א זהו בנגד תאות אסורות, שהאהבה תהיה בלתי לה' לבודו, בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאדך.

ולכן הייתה זו עת צרה הקשה ביותר לישראל,

מה טובו אהלייך יעקב משכנותיך ישראל

כנסיות ולא נתן רשות ואמר מה טובו אהלייך. ובהמשך הגמ', אמר רביABA בר כהנא כולם חורו לקללה חזון מכת' כנסיות ומכת' מדרשאות, שנאמר ויהפוך ה' אלקיך לך את הקלה לברכה כי אהבת ה' אלקיך, קלה ולא קללות. וברש"י, אחת מן הקללות הפק לברכה שלא חורה לעולם, ולא כל הקללות לברכות שחרו. ולכוארה יש להבין

א.

בגמ' סנהדרין (קה:) איתא, א"ר יוחנן מברכתו של אותו רשות אתה למד מה היה בלבבו, בקש לומר שלא יהו להם בת' כנסיות ובת' מדרשות וכו'. וברש"י, דכתיב ויהפוך ה' אלקיך לך את הקלה לברכה, הוא היה רוצה לקלם בכך שלא יהיו בת'

המה ב' הענינים המקשרים מהו ולבו של יהודי להשיית, ועל ידם מתלבך בה'. וזה מה טובו אהליך יעקב משכונתייך ישראל אלו בתים כנסיות ובתי מדראות, בתים כנסיות הם מקומות תפלה, ובתים מדראות הם מקומות תורה, והם מזוכים את מהו ולבו של היהודי שע"ז הוא נניה דבוק בה'. וע"כ רציה בלעם לקללם שלא יהיו בתים כנסיות ובתי מדראות כי כל זמן שיש להם בתים כנסיות ובתי מדראות הריהם דבוקים בהשיית ע"י תורה ותפלה, ולא יוכל לטמא את מהם ולכם ולהפרידם מהדבקות בה', ולכן רציה לבטל זאת מהם. וזה ויהפוך ה' אלקייך לדעת הקלה לברכה כי אהבר ה' אלקייך, היינו שתמיד לישראל את כת התורה וככת התפלה, וע"ז יהיו תמיד דבוקים בהשיית, אשר זה מקור הברכה, שאין כבר מציאות שתחול עליהם קלה, שאינה אלא כאשר היהודי מסית דעתו מהדבקות בה'. והיינו שככל הקלות נתבטלו ע"ז שבטלה הקלה שלא יהיה בתים כנסיות ובתי מדראות כת תורה וככת התפלה, אשר יישראל בתים כנסיות ובתי מדראות והריהם דבוקים ע"ז בהשיית, שוב אין הקלות יכולות לחול עליהם, והר"ז תיקון שבדבוקות, כי כאשר יש להם לישראל בתים כנסיות ובתי מדראות כת תורה וככת התפלה, והוא כה נצחי. שלעולם יהיה לישראל את כת תורה ותפלה לא תשבח מפי זרעון, וע"ז יהיה דבוקים בהשיית ולא יוכל לחול עליהם קללות. וזה כי אהבר ה' אלקייך, שבאהבתנו נתן העזה הזאת המבטלת את כל הקללות מכח הדבקות בה' שהוא מקור הברכה.

ויש להוסיף עוד דברי הכנסיות ובתי המדראות הם המה מה והלב של כל ישראל ומקום השראת השכינה. וזה התיקון בכל המצבים השפלים של עם ישראל, אפי' במצב הירוד ביזור כמו מעשה העגל כמרומז במד"כ ויישת אל הדבר פניו, שם יש להם את מקום השראת השכינה יש להם דרך איך להתגבר על הכל. וכן במלחמות הגוף שכל עוד הלב בריא ומה פועל כשרה בכוחו להתגבר על כל המלחמות. ומושום כך בקהלת זו שלא יהיה בתים כנסיות ובתי מדראות לא היה שום אחיזה לסת"א, כי הם צפור

במאוזל הזה, איך אפשר לפרש ויהפוך ה' אלקייך לך את הקלה לברכה כי אהבר ה' אלקייך על ברכה אחת, דא"כ מה המשמעות המיוונית בזה של גילוי האהבה כי אהבר ה' אלקייך, אם כל שאר הברכות חזרו. וכן צ"ב מהו המיוחד בברכה זו של בתים כנסיות ובתי מדראות שרך בזה ויהפוך ה' אלקייך לך את הקלה לברכה.

ויל' ע"פ מה שביארנו עניין ברכה וקהלת, דעתינו ברכה הוא הדבקות בהשיית, שבשעה שאיש היהודי דבוק בה' אלקיו שורה או עליו ברכה, והקללה היא כאשר היהודי נפרד ומנתק מהדבקות בהשיית, שאו שורדים עליו דין. וע"ד דברי הרמב"ם במורה נבוכים שכל המקרים הרעים שקרו לצדיים והנביים היו בשעה שהסיחו דעתם מהדבקות בה', כי בשעה שדבוקים בהשיית אי אפשר שירקה להם דבר. ומטורתו של בלעם הייתה לנתק דבקות ישראל בהשיית כדי שע"ז יוכל לשנות עליהם קללות, וזה הייתה כוונתו בב' החטאיהם, בנזות מואב ובעל פעור, כי מקור הדבקות של היהודי בהשיית הוא במאוב ובעל, שהם ב' המבקרים הרוחניים שעלו ידם מtradition היהודי בה'. כמו שמצוינו במצות תפילה שנזנו להנחת על היד שהיא נגד הלב ועל הראש כנגד המה, כי עניין התפילה הוא דבקות בהשיית וע"כ מונחים הם כנגד המה והלב שבהם מקור הדבקות בה'. ובলעם זם לטמא את המה והלב ע"י ב' חטאיהם אלו כדי שלא יוכל ישראל להיות דבוקים בה', שחטא בעל פעור הוא במת, דעתות רעות בענינו ע"ז המטמאים את המה, והזונות עם בנזות מואב היא בתשוקת הלב שמטמא את רגשי הלב, שע"ז יתנטקו ח' זו מדבקותם בהשיית, ותהיה האפשרות שיתחולו עליהם קללותיו. והעזה כנגד ב' חטאיהם אלו המטמאים מה ולב היא ע"י תורה ותפלה המטהרים את המה והלב, התורה מטהרת את המה, שמכה תורה נהיה דעת תורה ומודכנים דעתו ואמונתו, והתפלה מטהרת ומזוכת את הלב, כאמור (תענית ב). איזוהי עכודה שלבב זו תפלה, וכמזהה שפכי כמהים לך נוכחות פנוי ה', שע"ז יהודי שופך את לבו כמהים בתפלה לפני השיעית הרינו מטהר ומזיך את לבו. והיינו שתורה ותפלה

נתיבות

בלק

שלום

קמג

ועל, כי בכלל ישראלי אין חטא ואין פשע ותמיד ה' אלקיהם עמם. וזהו גם פ' מה טובו אהליך יעקב משכנתיך ישראל אלו בתיכנסיות ובתי מדרשות, שבתי כנסיות ובתי מדרשות הם מקומות האחדות של כלל ישראל, שם הם מאוחדים יתדרו ולומדים ומתפללים ייחדיו, ומכוומם יהודי אינו היחיד כי אם חלק בלתי נפרד מכלל ישראל. וזאת רצה בלבעם לבטל מהם, להחריב את העולם של כלל ישראל, וייהו רק יתדים, ואו יוכלו הקלות לחול עליהם, ולכך רצה לבטל את בתיכנסיות והמדרשות המאוחדים את הכלל ישראלי, שע"ז יתפרדו מאוחדתם. וזהו ויהפוך ה' אלקיך לך את הקלה לברכה, ע"ז ברכת מה טובו אהליך יעקב, שהקב"ה השאיר לישראל את הכה הנצחי שתמיד יהיה בהם בתיכנסיות ובתי מדרשות שיאחדו את הכלל ישראלי ייחדיו, וזה כבר עתה ככלית לבטל כל הקלות, שאינם רק כאשר יהודי מנוטק ממקורו, ולא בהיותו מקשר לכלל ישראל הדבוק תמיד בהשיות שכתה זה מבטל כל הדינים.

וזה ג"כ העניין מה שרצה בלבעם להכחילים בב' החטאיהם של ע"ז בבעל פער וזנות בנות מואב, שרצת לנתקם בזה גם מהשיות וגם מהכלל ישראלי, כי ע"ז ענינים אלו של פגמים באמונה ובתאות מתרחק יהודי מכלל ישראל, שאו רואה על כולם פגמים ותמיד נדמה לו לחבריו אינם כראוי, והולך ומתרחק ע"ז מכלל ישראל. וכן ככל שיתהר יהודי בב' ענינים אלו הרhiro מתקשר יותר לכללי". וכך חפש בלבעם להכחילים בב' חטאיהם אלו כדי לנתקם משורש הכלל ישראלי, וזהו גם מנוטקים מהשיות, שאו יוכלו הקלות לשורות עליהם. ונפנה ע"ז מסירות נפשו החזיר את השלום במחנה ה' וע"כ זכה להנני גנות לו את בריתי שלום.

ויל' שהכ"ד אלף שמות במגפה היו אלו היחידים מנוטקים מכלל ישראל שלך לא היה להם את כח השמירה של כלל ישראל. ובזה יבואר מוד"א מהאר"י הק' (ספר הגיגולים שער ט') שכ"ד אלף תלמידי ר"ע שמות מפני שלא נהגו כבוד זה בזה הם נשומות ה"כ ד אלף שמות במגפה ע"ד פער, וכואורה צ"ב מה הקשר בין אלו לאלו, שהרי במדבר

הנפש ובכללים אין בכלל קיום לאומה הישראלית, שבכל החשכות של עם ישראל ביחיד ובציבור, מצאו להם תמיד מקום להתחזק בתורה ושפיכת שיח בתפלה ולזכות להשתראת השכינה בבית מקדש מעט. ואם ח"ז לא יהיו בתיכנסיות ומדרשות הר"ז בחיה כליה והשמדה רותנית של עם ישראל. וכך ויהפוך ה' אלקיך לך את הקלה לברכה שוה היה קיים תמיד אצל ישראל, ובכלל ההבטחה כי לא תשכח מפי זרו, שוה קיים האומה, שע"ז מעט האור שיבקע ממקומות קדושים אלו ידחה החושך של כל הקלות. וכאותו مثل שמצינו בח"ל והביאו רש"י בריש פר' וישב, לפחמי שראה גמלים טעונים פשตน ואמר أنها יכנס כל הפשתן הזה, אמר לו הפיקח ניצוץ אחד יוצא מتوز המפוח שלך ושורף את כולם, שנא' (עובדיה א) והוא בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש. ומשמעות הדברים שלא חשוב כל כמות הפשתן, אם מעט או הרבה, העיקר תלוי בכך האש, שם הניצוץ חזק בבח"י אש ולהבה, בכוחו לשרוף את כל הפשתן, והוא כאמור שמקומות הקדושה הם יסוד קיום האומה בכל המצבים.

ב.

ובعود אופן י"ל העניין ע"פ מד"כ וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח א'. כחות הסט"א והטומאה כל שליטותם אינה אלא על היחיד, אבל על הרבנים אין להם כל שליטה. וממי שמקשור לכלל ישראל ואני יחד בפנ"ע אין עליו שליטה הדינים וכחות הסט"א, כי יש לו את כח לכל ישראל המתיק כל הדינים, ורק היחיד שאינו מקשר לכלל מנוטק מכלל ישראל, עליו שורדים דיןיהם וכחות הסט"א. וזהו וירא את ישראל שוכן לשבטיו, שראה את הכלל ישראלי מאוחד שכולם בלב אחד כאיש אחד שאו אין לקללות שליטה עליהם, ותהי עליו רוח א' לברכם. ועל זה נאמר לא הבית און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקינו עמו, דאון וחטא שיכך רק אצל היחיד שאינו מקשר לכלל ישראל, אבל בכללות יעקב וישראל לא הבית און ולא ראה

שע"ז הוא מתנתק מהחברותה ומכלל ישראל, שאו שורדים עליו דיןיהם. והتورה ה' היא נצחית, ומורה לנו בפרשה זו את גודל כחו של כה הרבים שהוא השמירה היהת גדולה בכל העניינים הגשמיים והרוחניים. ואפי' כנגד קליפת בלעם, הקליפה החזקה ביותר שכמה נגד ישראל, נתן הקב"ה את העצה של מה טובו אהליך יעקב משכונתיך ישראל שהוא כה האחדות של כלל ישראל. ומה"ט כתיב בלשון יחיד, מה טובו אהליך יעקב משכונתיך ישראל, וכן ויהפ"ה אלקיך לך את הקללה לברכה, שמרומז זהה על אחדותם של ישראל, שהיא העצה שנתן הקב"ה כנגד כל הקלילות בגשמיות וברוחניות, שע"י שמאחדרים יתדיו בלב אחד כאיש אחד הר"ז שמרי מכל ענייני קליפת בלעם וכתחות הסט"א. וגם במצבים הגרוועים והקשיים ביוטר תמיד עומד להם לישראל כה התקשרותם כאחד בבתי הכנסת ובתי מדרשות המגין עליהם בכל המצבים.

מתו בעז חטאיהם חמורים של בעל פעור זונות בנות מואב ואילו תלמידי ר"ע כל חטאיהם היה רק שלא נהגו כבוד זה בזה ומה שייך לדמותם, אכן ע"פ האמור דשורש הפגם של ה' אלף שמותו במגפה היה מחמת שהיו ייחדים בפן"ע ומנותקים מכלל ישראל, הרי מעין פגם זה לפי ערכם היה בכ"ד אלף תלמידי ר"ע, שהיו אמנים קדושים וטהורים אבל לא נהגו כבוד זה בזה, ומתוך כך לא היו מאוחדים ומקושרים אלא כל אחד היה יחיד בפן"ע, וע"כ שרנו עליהם דיןיהם ונענשו. ועוד"ז י"ל ג"כ אמר מן הס"ק מלכוביץ' זי"ע שכאשר רוצים מן השמים להעניש יהודי מכנים בו טענות ומענות על רבו, וכאשר רוצים להענישו יותר מכנים בו טענות על החבורה, והוא צא מדבריו שהעונש הגדול ביותר הוא מה שמחולק בלבו על החברות. והבי' כאמור שכאשר יהודי מקשור לצבור והריחו דבוק בכלל ישראל יש עליו שמרי מוחdat וא"א להענישו, ולכך כאשר רוצים להענישו מטילים בו קושיות,

חטא ישראל בשתיים

ע"י משה, הרי במשך כל ארבעים השנים שהיו ישראל במדבר תמיד היה משה המצל והמושיע בכל המצבים, ומדווע כאן היה צrisk לבא הדבר ע"י פנהם. וי"ל העניין, דהנה כמקובל מרובה"ק עניין האמונה וענין הקדושה הם ב' היסודות של עובדות ה', והם תרין סמכין קשות, שכאשר יהודי מתעללה בהם הריוו מתעללה בכל התורה ובכל המצאות, וכשפוגם בהם הרי הוא פוגם בכל ענייני התורה. והנה בעניין האמונה הרי כי האמונה מושרש בייהודי וtbody בדמותו, כמו שאמר הקב"ה למשה, בניי מאמנים בניי מאמנים הם (שמור"ג, ייב), שכח זה יש לנו עוד מאברהם אבינו שהשרישו לכל הדורות. ורבותה"ק אמרו כי אף בשעה שיהודי אינו מרגיש את האמונה, צrisk להאמין כי הוא מאמין, ורק שעבים מכם את אור האמונה, אבל בפנימיות נפשו הוא מאמין כיון שהאמונה טבועה בדמותו של יהודי.

וישב ישראל בשתיים ויחל העם לzonot וגוו' ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל וגוו'. הנה היו כאן ב' חטאיהם, החטא של בעל פעור והחטא של בנות מואב, ומשמע שהמגפה הייתה על חטא בעל פעור, כדכ' המוכה ביום המגפה על דבר פעור, וכן כתיב הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור, ושל פנהם הייתה עיקר החטא. והנה מסירות הנפש של פנהם הייתה על דבר החטא של בנות מואב ולא צ"ב מדובר היה המסינ' על חטא בנות מואב ולא על עיקר החטא של בעל פעור, והרי גם עצם האיסור של בעל פעור חמור יותר מאשר מאייסור בועל ארמית, כמ"ש הרמב"ם (פי"ב מהל' א"ב) שלא אסורה תורה דרך זנות וرك מכין אותו מכת מרודות מד"ס, ואף החולקים עליו סוברים שהוא איסור ל"ת, ואילו חטא בעל. פעור שהוא ע"ז הרי יש בו חיוב מיתה. וכן יש להבין מה שהתקין היה דוקא ע"י פנהם ולא